

Г. М. КОЛЕСНИК
ПОЕЗІЯ П. ТИЧИНИ «ПАРТІЯ ВЕДЕ»

У листопаді 1933 року на сторінках газети «Правда» вперше було надруковано українською мовою поетичний твір, якому судилася завидна доля: він став програмним твором не лише української, а й усїєї радянської поезії, взірцем пристрасної, по-більшовицькому партійної громадянської лірики. Це був вірш «Партія веде» Павла Тичини. Поезія відразу привернула до себе пильну увагу найширших кіл читачів, викликала справді всенародний інтерес. Про це свідчать листи численних читачів до поета. Так, редактор Семенівської районної газети Харківської області, в якій було передруковано вірш «Партія веде», звертаючись до П. Тичини, писав: «Пробачте, що Вашого вірша вмістили в газеті, не запитавши згоди автора... Вірш читають і перечитують по кілька разів старі колгоспники, жінки, школярі, все населення району».

Вірш «Партія веде» відкрив однойменну збірку, яка з'явилася того ж року і перевидавалася багато разів. Поезія ввійшла в українську літературу як своєрідний художній підсумок і узагальнення тих величних перемог, що їх здобув радянський народ, керований партією Леніна, на всіх фронтах соціалістичного будівництва.

Поетичний лад, мовно-стилістичні особливості, притаманні поезіям П. Тичини в збірці «Партія веде», відбивають упевнену переможну ходу Країни Рад. Цьому задумові підпорядковані й художні засоби програмного вірша, зокрема добір синонімів, пор.: «Адже це уже не дивно, що ми *твердо, супротивно, владно* устаєм». Саме про це свідчить крилата афористичність і образність поезії: кожен рядок звучить як довершений афоризм. Прекрасні і мудрі поетичні рядки знають сьогодні за межами не лише України, а й Радянського Союзу: «Партія веде», «Ми йдемо походом гідним», «Ми тривожим стратосферу», «Всім пригнобленим і бідним руку подаєм», «О прекрасний час! неповторний час!», «До нових висот!», «Нам своє робить», «Ростемо ж ми, гей!».

Як крилатий заспів, лунає могутнє «партія веде», переможним закликком летить над світом, шикуює лави борців за світле майбутнє людства — комунізм.

Вірш «Партія веде» повноголосо зазвучав російською мовою (у прекрасному перекладі Миколи Ушакова), а також багатьма іншими мовами народів-братів і народів світу. Поезія надихала на подвиги, сповнювала міццю й упевненістю в правоті комуністичних ідеалів. А в дні війни вірш став справжньою зброєю у боротьбі з фашизмом. «Це було в дні героїчної оборони Севастополя, — згадує один з її учасників. — В одному з батальйонів морської піхоти з рук в руки ходила збірка поезій Павла Тичини «Партія веде». Напам'ять знали моряки кожне слово цієї заповітної книжечки... З поезією «Партія веде», яка стала для них піснею, бійці ходили в атаку. Вона вела їх на переможний бій, бо в її словах пломеніла воля радянського народу, воля партії більшовиків».

Десятки художньо довершених і мудрих поетичних рядків із творів поета-трибуна стали крилатими словами, влучними образними визначеннями нових явищ і понять, що з'явилися в радянський час.

Глибокозмістовний афористичний вислів «партія веде» відкриває цілий ряд повнозвучних крилатих слів митця: «чуття єдиної родини», «в сім'ї єдиній», «сталь і ніжність», «перемагають і живуть, «і ростити і діяти», «ми свідомість людства» і багато інших. Крилаті рядки з поезій П. Тичини вже давно в серцях і на вустах мільйонів радянських людей — будівників комунізму, — як були вони в душі й того відважного бійця-героя на прізвище Чепурний, який на чорній, обгорілій стіні рейхстагу білою фарбою написав:

Тож нехай собі, як знають,
божеволіють, конають, —
били й будем бити!

У цих перефразованих рядках збережена разюча сила Тичинино слова. Про цей напис український поет Василь Швець — теж учасник битви за Берлін — писав у листі до

Тичини: «Я не міг приховати почуття найвищої гордості за свого улюбленого поета: мій Тичина прийшов у рейхстаг як совість і суд усіх чесних людей планети». От де воістину слово дорівнює багнетові, про що мріяв і до чого закликав Володимир Маяковський.

Високою поетичністю і афористичністю відзначаються й інші твори збірки «Партія веде»: «Пісня трактористки», «Країна героїв», «Пісня про Кірова» тощо. Ось ті красиві й мудрі вислови, що здобули сьогодні найширшу популярність: «Не той тепер Миргород», «Були ми! будем! есть!»; «Слава, честь більшовику!»; «Гей, червоне знамено, ти від партії дано!»; «Раз ми разом, значить разом, всі ми сходимось в одно». Крилаті тичининські слова, вирізьблені його мовним талантом високохудожні образи навіки ввійшли у фразеологічний фонд української мови, стали відомими й близькими всьому нашому багатомовному радянському народові.

Партія веде

Ленін!

— Всього лиш п'ять літер,
а скільки енергій!

(«Ленін»)

Висоти може взяти тільки той,
хто більшовицьке серце має.

(«Висота — здорове серце-земля»)

Я партії син.

(«Я партії син»)

Партію славить народ український.

(«Партію славить народ український»)

Наше серце тільки партії уважне,
наше серце тільки партії одвітне.

(«Горький»)

Що нам вітер! Що нам бриз!
Ленін з нами, — Ленін скрізь!

(«Високо знялись ми ввись»)

То все ж: робітництво, колгоспники, вчені,
що мудрість черпають у ленінським вченні.

(«Партію славить народ український»)

Із раба зробити брата, —
гасло пролетаріата!
Розкувать невірний світ
наш єдиний заповіт!

(«Револьюційний гімн»)

І рости, і діяти.
Труд переростає у красу.

(«І рости, і діяти»)

Наш народ — океан.

(«Океан повен»)

За всіх скажу, за всіх переболію.
(«За всіх скажу...»)

Душі моєї не купить вам
ані лавровими вінками,
ні золотом, ні хлібом, ні орлом.
Стою — мов скеля, непорушний.
(«Відповідь землякам»)

Ми свідомість людства.
(«Ми свідомість людства»)

Ідейного не забувай двобою,
але ж на мир кермо ти поверни!
(«Ленін каже: мужнім будь!»)

Як ти за мир — мобілізує же сили!..
(«Як ти за мир...»)

Чуття єдиної родини

Були ми в презирстві, в нужді та в притузі, —
тепер ми в братерстві, в Радянськiм Союзi!
(«Партію славить народ український»)

Поете, любити свій край не є злочин,
коли це для всіх!
(«І Бєлий, і Блок...»)

Україні, її люду
хочу вічно я служити.
А раз їй — то й людству буду.
(«Матері забуть не можу»)

Дружбою ми здружені!
Як гірлянда із калини, що вже не порветься,
між народами країни дружба розцвітеться.
(«Пісня молодості»)

В Радянській Україні
ми — дужі і єдині.
(«Радянська Україна»)

Дружба є — то й сила буде.
(«Москва — нам мати»)

Там кожен зна свої одміни:
супутник—друг—товариш—брат.
(«В космічному оркестрі»)

Широкими входьте в братерство дверима,

щоб наша держава була незборима!
(«Партію славить народ український»)

В світі є найбільше диво —
Один одного пізнати.
Нашу дружбу неможливо
Ні спинити, ні перервати.
(«На закінчення декади в Москві»)

Нація в нас кожна
рівна і художня.
(«Воля непреложна»)

Хай слово мовлено інакше —
та суть в нім наша зостається.
(«Чуття єдиної родини»)

Є перстень у тебе, а в нім аметист:
у мовах народів блищить один зміст.
(«Москва»)

Бо то не просто мова, звуки,
не словникові холоди —
в них чути труд, і піт, і муки,
чуття єдиної родини.
(«Чуття єдиної родини»)

Чуєте? — російська мова
й українська тут бринить...
Одна мова — чорноброва,
а друга — немов блакить.
(«Ти, чудесная Росіє!»)

Де пройде сила наша — пречудові
в житті людини зміни постають:
з'являються нові слова у мові,
незвичні в музиці акорди чуть.
(«Зростай, пречудовний світе»)

Здоров будь, Пушкін мій,
землі орган могучий!
(«Перед пам'ятником Пушкіну в Одесі»)

Нам треба голосу Тараса.
(«В ім'я людей»)

Корінь Горького — у кожному народі,
в українській він землі аж переплівся.
(«Горький»)